

11

EN FAZİLETLİ SADAKA

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ قَالَ

يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ قَالَ جُهِدُ الْمَقْلُ وَأَبْدَأُ بِمَنْ تَعُولُ

Ebû Hüreyre (r.a) “Ey Allah’ın Rasûlü! Hangi sadaka daha faziletlidir?” suâlini sorunca, Rasûl-i Ekrem şu cevabı verdi: **“Dar gelirlinin gücünün yettiğidir. Sen bakmakla yükümlü olduğun kimseden başla!”**⁸⁶.

86 Ebû Dâvud, Zekât, 40; Nesâî, Zekât, 49; Dârimî, Salât, 135; Ahmed b. Hanbel, II, 357.

AÇIKLAMA

Rasûl-i Ekrem'in şu beyanı, bu hadisi destekleyerek açıklar: "Veren el alan elden hayırlıdır. Sen bakmakla yükümlü olduğun kimseden yardıma başla! Sadakanın hayırlısı, ihtiyaç fazlası maldan verilir. Kim (afif kalmayı arzuladığından) insanlardan bir şey istemezse, Allah onu kimseye muhtaç etmez. Kim de tokgözlü ve müstağni olursa, Allah onu zengin kılar"⁸⁷.

Sadaka, "Sevap için hibe olunan maldır" (*Mecelle*, md. 835) diye tarif edilir. Yardımlaşma ve dayanışma bilincine sahip bir mü'minin sıdkını ve sadakatini göstermesi sebebiyle bu fiil *sadaka* adını alır. *İnfâk* ile aynı kökten gelen *nafaka* ise, insanın bakmakla yükümlü olduğu kimselerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere yaptığı harcamalar demektir. İnfak konusunda "en yakından başlama" ilkesi esastır. Rasûl-i Ekrem'in, "Geçimini sağlaması gerekenleri ihmal etmesi, kişiye günah olarak yeter"⁸⁸ hadisi, bu noktanın önemini gösterir.

Dar gelirli olmasına rağmen pek çok müslümanın, gelir seviyesi daha düşük olan muhtaçlara yardım ettikleri görülmektedir. Şüphesiz, yapılan yardım az da olsa, zor şartlarda ve kıt imkanlarla içtenlikle yapıldığından hüs-n-i kabul görmekte ve bereket meydana gelmektedir. Ne var ki, gelir seviyesi yüksek bazı müslümanların da cimrilik gösterecek çok geri kaldıkları ve hiç harcama yapamadıkları gözlemlenmektedir. Dinî, ictimâî ve iktisâdî hayatın canlanması babında varlık göstermeyen, infak ve tasadduk bakımından sorumluluklarının farkında olmayan karakterler, Yüce Kur'an'ın tabiriyle "Allah yolunda harca-

87 Buhârî, Zekât, 18; Müslim, Zekât, 94.

88 Ebû Dâvud, Zekât, 45; Hâkim, *Müstedrek*, I, 415. Zehebî, hadisin *sahih* olduğunu söyler.

ğını angarya sayan bedevî tipleri”⁸⁹ düşündürür. Görgüsüzlüğün ve sonradan görmüşlüğüün zirvesinde bulunan o günkü bedevilerin ekseriyeti şöyle tanıtılır: “Bedeviler, inkârcılık ve iki yüzlülük bakımından hem daha beter, hem de Allah’ın Elçisine indirdiklerinin sınırlarını tanıtmaya daha yatkındırlar. Allah bilen ve hikmetle yönetendir”.⁹⁰ Bu itibarla, helâl-haram hududu tanımayan o günkü bedevilerden “farklı olmak” isteyen müslüman, sahip olduğu maddî-manevî imkanları “aç bî ilaç” durumunda olan gerçek muhtaçlar için seferber etmek suretiyle samimiyetini göstermeli ve fedakârlık ruhunu canlandırmalıdır.

“Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla ulaşamazsınız”⁹¹ âyeti nâzil olduğunda, Ebû Talha el-Ensârî’nin (v. 34/654) gösterdiği infak duyarlılığı dikkat çeker. O, hurma bahçesi çok olan Medine’li bir sahâbidir. Rasûl-i Ekrem’in, onun, Mescid-i Nebevî karşısında ve içinde tatlı suyu bulunan Beyruhâ (Biyruhâ’ veya Bi’rihâ’) adlı bahçesini çok sevdiği bilinir. Ebû Talha, Rasûl-i Ekrem’e giderek o çok sevilen ve beğenilen bahçesini Allah rızası için dilediği şekilde kullanmasını ister. Rasûl-i Ekrem ona, bahçesini akrabalarına vermesinin daha uygun olacağını söyler. Bunun üzerine onun, Übeyy b. Ka’b ve Hassân b. Sâbit gibi amcazâdelerine ve ihtiyaç sahibi yakınlarına bağışladığı görülür.⁹²

Ellerinden geleni yapmalarına rağmen, ciddi ekonomik sıkıntılar içinde kıvranan yakın veya uzak yoksullar vardır. Onlara hayır ve hasenâtta bulunurken, cömert davranmak, inceden inceye hesap yapmamak, miktarını düşünmeden, gösteriş yapmadan, incitmeden ve başa kakmadan

89 Tevbe 9/98

90 Tevbe 9/97

91 Âl-i İmrân 3/92

92 Buhârî, Vekâlet, 15, Vesâyâ, 10. Ebû Talha’nın üvey oğlu Enes, Hassân ile Übeyy b. Ka’b’in Ebû Talha’ya kendisinden daha yakın akraba olduğunu söyler.

yardımda bulunmak, Rasûl-i Ekrem'in istediği bir ahlâktır. Bu ahlâka sahip olanlara Rabbimiz büyük ecir ve mükâfat vaad eder:

“Mallarını Allah yolunda harcaayıp da sonra harcadıklarının arkasından başa kakmayan, fakirlerin gönlünü kırmayan kimseler yok mu? Onların Rableri katında has mükâfatları vardır. Onlar için korku yoktur, üzüntü de çekmeyeceklerdir. İyi (güzel ve tatlı) bir söz ve bağışlama, ardından incitme gelen bir sadakadan hayırlıdır. Allah ganidir, halimdir (ceza vermede acelesi yoktur). Ey iman edenler! Allah'a ve âhiret gününe inanmayan ve malını gösteriş için harcayan kimse gibi, başa kakmak ve incitmek suretiyle yaptığınız hayırları heder etmeyin”⁹³.

Bilinmelidir ki, özellikle yakınlardan başlayarak gerçekleştirilen infak, sadaka ve zekâtın, haset ve dedikodu gibi bir hastalığı tedavi eden yönü vardır. Bu yüzden, haset illetine mübtela olmuş karakterlere iyilik, yardım ve destekte bulunmanın, onları rehabilite eden bir yöntem olduğu gerçeği daima göz önünde bulundurulmalıdır.

---

93 Bakara 2/262-264